

УДК 343.9

DOI https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2025-10-3**Мельник Тетяна Миколаївна,**

викладач юридичних дисциплін, старший викладач

Галицького фахового коледжу імені В'ячеслава Чорновола

ORCID ID: 0009-0001-3009-0014

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: ПОРТРЕТ КРИВДНИКА І ПОТЕРПІЛОЇ ОСОБИ

У статті здійснено кримінологічний аналіз домашнього насильства через призму дослідження особи кривдника та потерпілої особи. Авторка наголошує на необхідності розгляду цього явища не лише як соціальної чи психологічної проблеми, а й як складного кримінологічного феномену, який зачіпає безпеку особи та ефективність правозастосування.

На основі нормативно-правових джерел, статистичних даних та наукових позицій сформовано узагальнені кримінологічні портрети кривдника й потерпілої особи. Розкрито ключові соціально-демографічні, психологічні, поведінкові риси кривдників та особливості їхньої мотивації. Окрему увагу приділено жертвам домашнього насильства, їхній вразливості, емоційному стану, моделі поведінки та перешкодам щодо звернення по допомогу.

Авторка обґрунтовує вплив соціальних, економічних, правових та медико-психологічних чинників на поширення домашнього насильства, зокрема в умовах воєнного стану. Зазначено, що збройна агресія Російської Федерації проти України поглибила вразливість постраждалих осіб, зменшила доступ до допомоги та ускладнила діяльність служб реагування.

Зроблено висновок про необхідність формування ефективної системи виявлення, запобігання та протидії домашньому насильству, з урахуванням кримінологічних характеристик його учасників.

Перспективними напрямками подальших досліджень визначено типологізацію кривдників, трансформацію портрету потерпілої особи в умовах війни та розробку індикаторів раннього виявлення насильства у сім'ях військовослужбовців, ВПО та інших вразливих груп. Також доцільним вбачається проведення емпіричних досліджень щодо ефективності програм ресоціалізації кривдників, з урахуванням психологічних і поведінкових характеристик. Це дозволить підвищити результативність заходів реагування, а також сприяти зменшенню рецидиву насильницької поведінки.

Ключові слова: домашнє насильство, російська агресія, кримінологічний портрет, кривдник, потерпіла особа (жертва), соціальна вразливість, емоційна залежність, профілактика домашнього насильства, психоемоційні чинники, правові механізми.

Melnyk T. M. Criminology of domestic violence: portrait of the perpetrator and the victim

The article presents a criminological analysis of domestic violence through the prism of studying the personality of the perpetrator and the victim. The author emphasizes the need to consider this phenomenon not only as a social or psychological problem, but also as a complex criminological phenomenon that affects the safety of the person and the effectiveness of law enforcement.

Based on regulatory and legal sources, statistical data, and scientific positions, generalized criminological portraits of the perpetrator and the victim have been formed. The key socio-demographic, psychological, and behavioral features of perpetrators and the peculiarities of their motivation have been revealed. Special attention is paid to victims of domestic violence, their vulnerability, emotional state, behavioral patterns, and barriers to seeking help.

The author substantiates the influence of social, economic, legal, and medical and psychological factors on the spread of domestic violence, particularly under martial law. It is noted that the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine has deepened the vulnerability of victims, reduced access to assistance, and complicated the activities of response services.

The conclusion is made about the need to form an effective system for detecting, preventing and combating domestic violence, taking into account the criminological characteristics of its participants.

Promising areas of further research include the typology of perpetrators, the transformation of the portrait of the victim in wartime, and the development of indicators for early detection of violence in the families of military personnel, IDPs, and other vulnerable groups. It is also considered advisable to conduct empirical research on the effectiveness of resocialization programs for offenders, taking into account psychological and behavioral characteristics. This will increase the effectiveness of response measures and contribute to reducing the recurrence of violent behavior.

Key words: domestic violence, russian aggression, criminological portrait, perpetrator, victim, social vulnerability, emotional dependence, prevention of domestic violence, psycho-emotional factors, legal mechanisms.

Актуальність проблеми. Проблема домашнього насильства вже ставала предметом наукового дослідження авторки на тему «Домашнє насильство крізь призму національного та міжнародного законодавства» [1], що стало підґрунтям для подальшого, глибшого аналізу кримінологічних аспектів цього явища. А тому, в даній статті вбачається за доцільне продовжити дослідження тематики домашнього насильства шляхом розширення й поглиблення окремих аспектів цієї проблеми.

Домашнє насильство продовжує залишатися не лише соціальною чи психологічною проблемою, а й глибоко кримінологічним явищем, що стосується безпеки особи, суспільної стабільності та ефективності правозастосування. В умовах зростання зареєстрованих випадків домашнього насильства в Україні та посилення уваги до проблеми з боку міжнародних інституцій, особливого значення набуває комплексне вивчення причин і механізмів його вчинення.

Кримінологічне дослідження особи кривдника дає змогу не лише виявити спільні риси поведінки, мотиваційні установки та психоемоційні чинники, які сприяють вчиненню насильства в родині, але й допомагають сформувати адресні заходи його попередження. Поруч із тим, аналіз портрету потерпілої особи дозволяє глибше зрозуміти вразливість жертв, моделі їх поведінки та соціальний контекст, у якому формується тривалий зв'язок з кривдником.

Важливість теми зумовлена також тим, що попри значну кількість публікацій, питання типологізації учасників домашнього насильства та їхньої поведінки залишаються недостатньо розробленими саме з кримінологічних позицій. А в умовах повномасштабної війни в Україні, коли мільйони громадян переживають втрату, розлуку, соціальну ізоляцію та психологічну напругу, вивчення кримінологічної характеристики домашнього насильства набуває ще більшої ваги, оскільки зростає ризик агресивної поведінки в побуті та підвищується вразливість потерпілих осіб.

Метою статті виступає дослідження кримінологічної характеристики домашнього насильства шляхом аналізу особи кривдника та потерпілої особи, виявлення основних чинників і умов, що сприяють вчиненню такого виду насильства, а також окреслення типових рис суб'єктів цього протиправного явища з метою підвищення ефективності профілактики та реагування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема домашнього насильства як соціального та правового явища вже тривалий час перебуває в центрі уваги науковців, юристів, соціальних працівників та громадських організацій. А отже, цілком очевидно, що вона не є новою ні для України, ні для світової наукової спільноти. З кожним роком наукових публікацій стає все більше. Сьогодні можна назвати такі імена: Андрусак І., Вільська Є., Данилів О., Дем'янченко А., Ковальова О., Костіна Т., Малиновська Т., Мельник Т., Павленко Т., Полковенко О., Полковенко Т., Поруцька В., Томчук І. та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (надалі – Закон № 2229-VIII) кривдником являється «особа, яка вчинила домашнє насильство у будь-якій формі» [2]. Законотворець у цій же статті визначає поняття й «дитини-кривдника», під якою розуміється «особа, яка не досягла 18 років та вчинила домашнє насильство у будь-якій формі» [2].

Якщо провести кримінологічний аналіз диспозиції ст. 126-1 Кримінального кодексу України (надалі – КК України), то зрозуміємо, що кривдником виступає «особа, яка умисно систематично вчиняє фізичне, психологічне або економічне насильство щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою ця особа перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи» [3].

Вбачаєм за доцільне розглянути кримінологічні особливості кривдника більш детально. Так, науковці, котрі займаються дослідженням даного явища, виділяють наступні три основні ознаки/особливості:

- 1) біологічна особливість: вік та стать особи;
- 2) соціальна особливість: освіта, сімейний стан, вид зайнятості, місце проживання тощо;
- 3) психологічна особливість: темперамент, характер, емоційний стан, психічні розлади, емоційний інтелект тощо.

На думку Дмитрашук О.С. кривднику притаманні наступні властивості:

- «1) соціально-демографічні (стать, вік, соціальне становище, рівень освіти, сімейний стан, рід занять тощо);

2) кримінально-правові (зміст і мотивація, одноосібний чи груповий характер злочинної діяльності, тривалість та інтенсивність злочинної діяльності, наявність чи відсутність судимості тощо);

3) соціально-психологічні властивості та якості осіб, які вчинили злочин (світогляд, інтереси та життєві установки)» [4, с. 21].

Дану позицію підтримують й інші науковці. Вона видається цілком обґрунтованою та логічною. Науковці у своїх наукових доробках роботах звертають увагу, що кривдником зазвичай виступає повнолітній чоловік. Звісно ж є випадки вчинення домашнього насильства й неповнолітніми, проте, за даними Аналітичного центру ЮрФем, все таки найчастіше домашнє насильство по відношенню до жінок вчиняють саме повнолітні чоловіки. Зокрема, у 2 156 проаналізованих справ було встановлено, що у 52% з них кривдниками виступали чоловіки стосовно співмешканки/дружини. У 20% справ кривдником виступав син, а в 11% – особи, соціальна роль котрих зять, свекор, брат, чоловік доньки тощо. Поруч із тим, у 6% справ кривдниками виступають й жінки [5].

Варто зазначити, що кривдникам притаманна імпульсивність, емоційна нестабільність, домінування насильницьких стереотипів поведінки у конфліктах, а приблизно третю частину з них мають попередні судимості або ж взагалі психічні аномалії в межах осудності. Невід’ємними рисами характеру кривдника виступають агресивність, егоїзм, за всяку ціну намагання задовольнити лише власні бажання, егоцентризм, зневага до інтересів/думок других людей тощо.

Гришко Ю.Ю. характерними особливостями домашніх кривдників називає «низький рівень освіти, культури та виховання. Так, за рівнем освіти більшість осіб (49,3 %) мала повну загальну середню освіту, 23,4 % – середню спеціальну, по 3,9 % – вищу та базову середню освіту, незакінчену вищу – 1,3 %» [6, с. 157].

Інший дослідник Іщенко Т.В. звертає увагу на те, що «більшість злочинців працездатного віку (79,2 %) на момент скоєння злочинів не працювали, 5,2 % мали роботу, 3,9 % становили пенсіонери, стосовно 11,7 % осіб інформація щодо виду діяльності у вироках відсутня. На підставі здійсненого дослідження з’ясовано, що особи, які вчиняли домашнє насильство, мали схильність до зловживання спиртними напоями, деякі з них перебували на обліку у нарколога. Згідно з вироками судів, 75,3 % осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності за домашнє насильство, вчинили злочин у стані алкогольного сп’яніння» [7, с. 68].

На підставі проведеного дослідження, пропонуємо узагальнений кримінологічний портрет кривдника (табл. 1).

Таблиця 1

**Кримінологічний портрет кривдника
(сформовано автором на основі проведеного дослідження)**

Особливість	Характеристика
Стать	Найчастіше чоловік, проте трапляються випадки вчинення насильства жінками/підлітками)
Вік	Переважно 25–50 років
Сімейний статус	Одружений, співмешканець/колишній партнер
Освіта	Різна, але частіше середня/середньо-спеціальна
Матеріальне становище	Низький/середній рівень доходу
Соціальний статус	Працевлаштований/безробітний
Алкоголь/наркотики	Часто зловживає алкоголем, рідше наркотичними речовинами
Попередній досвід насильства	У дитинстві міг бути свідком/жертвою домашнього насильства
Психологічні риси	Ревнивий, агресивний, домінуючий, імпульсивний, схильний до контролю тощо
Ставлення до насильства	Як правило, заперечує факт домашнього насильства, виправдовує свої дії, перекладає провину на жертву
Мотивація	Прагнення контролювати свою жертву, ревності, страх втрати влади, почуття безсилля тощо

Варто зазначити, що сформований портрет домашнього кривдника є доволі узагальненим та не може охопити всі випадки, тому з метою ефективного запобігання цьому негативному явищу, слід ретельно аналізувати кожен випадок в індивідуальному порядку.

Таким чином, проведене дослідження дає підстави стверджувати, що домашнє насильство, як правило, вчиняється чоловіками, котрі ззовні мають «нормальний» соціальний статус, часто взагалі не викликають жодних підозр у сторонніх, проте в закритому домашньому середовищі проявляють схильність до агресії/імпульсивності. Доволі часто кривдники є патологічними ревнивцями, прагнуть контролю над життям/діями своєї жертви, маніпулюють її емоційним/матеріальним становищем. Багато з них у дитинстві самі стали свідками/жертвами домашнього насильства, що й посприяло формуванню стійкої моделі токсичної поведінки. Розуміння проаналізованих характеристик має важливе ключове значення для раннього виявлення потенційно небезпечних осіб, запобігання ескалації домашнього насильства та формування ефективної системи реагування на такі випадки.

Відповідно до Закону № 2229-VIII особа, яка постраждала від домашнього насильства – це «особа, яка зазнала домашнього насильства у будь-якій формі» [2]. Окрім того, законодавець і зазначеному законі передбачає, що дитина, котра є постраждалою від домашнього насильства – це «особа, яка не досягла 18 років та зазнала домашнього насильства у будь-якій формі або стала свідком (очевидцем) такого насильства» [2].

Досліджуючи кримінологічний портрет потерпілої особи від домашнього насильства, стало цілком очевидно, що у багатьох випадках дана категорія справ є латентною. З цього приводу підтримуємо думку Пахомова В.В., Безвіна О.С., які звертають увагу на те, що «жертви іноді схилиються до думки, що краще не розповідати про насилля в сім'ї. Вони намагаються самостійно вирішити дану проблему чи взагалі вважають, що краще змиритися з даною ситуацією. Можливо вони просто бояться ганьби для сім'ї, переймаються за те, що їм не повірять або звинуватять, не бажають пережити той жах та приниження кожного разу, коли будуть про це згадувати. Проте від замовчування фактів вчинення домашнього насильства не зменшується кількість жертв» [8, с. 296].

Ще більшої латентності дана проблема набуває тоді, коли від домашнього насильства потерпають чоловіки. Так, у соціальній практиці та науковому дискурсі переважає уявлення про жінку як основну потерпілу/жертву від домашнього насильства. Це, з одного боку, ускладнює сприйняття чоловіків як осіб, які також можуть страждати від домашнього насильства, а з іншого – спричиняє їхню стигматизацію, оскільки в суспільстві вкорінене уявлення/стереотипи, що чоловік, який зазнає насильства від жінки, являється слабким [9, с. 18].

Науковці дуже влучно підмічають, що «у дорослих жертв домашнього насильства спостерігається виправдання дій кривдника («жертва завжди сама винна»), гіпертрофоване почуття провини, пригнічене почуття гніву, впевненість в тому, що ніхто не може реально допомогти, віра в міф про норму насильницьких стосунків у сім'ї («б'є – значить, любить», «биття визначає свідомість», «всіх дітей б'ють батьки»), у жінок – принижене розуміння ролі жінки в суспільстві і в сім'ї» [10, с. 246].

Досліджуючи кримінологічний портрет жертви домашнього насильства, Буклів Л.Г. вказує на те, що ця особа наділена ознаками низької самооцінки, депресії, у минулому теж стикалася з домашнім насильством, має низький освітній/інтелектуальний рівень, боїться брати на себе відповідальність і наділена постійним відчуттям провини, а тому для уникнення подальших насильницьких дій підкорюється своєму [11, с. 13].

Не можна оминути увагою й той важливий факт, що українське суспільство вже четвертий рік живе у надскладних умовах неоголошеної війни. Російська агресія залишає кривавий відбиток на всьому. У час війни жертви домашнього насильства стикаються з її наслідками: фізичними травмами, тривогою, депресією, стресом. У таких умовах вони стають ще більш вразливими, ніж раніше. Непередбачувані трагічні події в державі відштовхують на другий план сімейні конфлікти. Правоохоронні органи, служби та й звичайні люди в більшості випадків залучаються до вирішення більш нагальних проблем, створених війною та постійними обстрілами цивільного населення (таких як розбір завалів, порятунок людей та інші).

На підставі різних наукових точок зору, офіційної статистики та проведеного дослідження, вбачається за доцільне сформулювати наступний кримінологічний портрет постраждалої особи від домашнього насильства (таблиця 2). Слід звернути увагу, що даний портрет містить ознаки жертви із урахуванням такого фактору як війна, яка вказує на те, що під час неї ризики домашнього насильства не лише не знижуються, а навпаки – поглиблюється вразливість постраждалих осіб, посилюються труднощі з отриманням допомоги та ускладнюється шлях до порятунку таких людей.

Таблиця 2

**Кримінологічний портрет постраждалої особи від домашнього насильства
(сформовано автором на основі проведеного дослідження)**

Особливість	Характеристика
Стать	Найчастіше жінки, іноді діти, чоловіки, діти, люди похилого віку
Вік	Переважно 25–45 років
Сімейний статус	Одружена, співмешканка, розлучена/у процесі розлучення
Освіта	Різна, але частіше середня/вища
Зайнятість	Працевлаштована/безробітна, іноді повністю економічно залежна від кривдника
Соціальна підтримка	Коло спілкування обмежене, ізольована від друзів/родини
Емоційний стан	Страждає від страху, тривоги, депресії, надто заниженої самооцінки
Ставлення до ситуації	Часто виправдовує домашнє насильство, боїться/соромиться про нього говорити, боїться наслідків, якщо комусь розповість
Відчуття провини	Перекладає відповідальність за дії кривдника на себе
Занижена самооцінка	Потерпіла особа переконана, що заслуговує на насильство або не варта допомоги
Страх	Постійне відчуття небезпеки перед кривдником, а під час війни й перед зовнішніми загрозами
Наявність дітей	Як правило, діти є і вони, на жаль, доволі часто стають жертвами/свідками домашнього насильства
Повторюваність ситуації	Потрапляє в цикл насильства:, які періодично повторюються; фази загострення змінюються «медовими місяцями» і жертва продовжує вірити своєму кривднику
Соціальна ізоляція	Відірваність від родини/друзів, підтримки. Під час війни досить часто через переміщення/втрату зв'язку
Посилений посттравматичний стрес	Внаслідок поєднання домашнього насильства і травм, спричинених війною (втрата житла, вибухи, та навіть, смерть рідних).
Перешкоди до звернення по допомогу	Соціальний осуд, страх, фінансова залежність, недовіра до органів влади та психологів. У воєнний стан – через недоступність/перевантаження служб
Нерозуміння, куди звертатися	Через зміну місця проживання, евакуацію чи окупацію
Нестача ресурсів для захисту	Брак притулків, психологічної/правової допомоги в умовах бойових дій

Таким чином, потерпіла особа/жертва домашнього насильства – це не «слабка» особа, а людина, котра опинилася у важкій/вразливій ситуації, де зазнає психологічного/соціального тиску. Розуміння усіх вище окреслених характеристик стане ключем до формування ефективної системи допомоги/запобігання домашньому насильству.

Проблема домашнього насильства в сім'ї являються доволі багатогранною та зумовлена комплексом різноманітних чинників, котрі між собою взаємопов'язані та створюють сприятливі умови для прояву агресії в сімейних відносинах. Серед них виділимо такі групи факторів:

1. Соціальні фактори:

- соціальні конфлікти, котрі виникають на фоні різних поглядів на ведення господарства, виховання дітей, розподіл обов'язків чоловіка/дружини;
- поширеність стереотипів стосовно ролей чоловіка/жінки в сім'ї, що закріплюють нерівність і виправдовують домашнє насильство;
- низький рівень суспільної нетерпимості до насильства, що сприяє його замовчуванню/виправданню;
- відсутність належної соціальної підтримки для потерпілих осіб домашнього насильства.

2. Економічні фактори:

- бідність/фінансова залежність одного від іншого, що може створювати умови для економічного насильства в сім'ї;
- безробіття/матеріальна нестабільність, котрі призводять до підвищеної напруги у сім'ї та частих конфліктів;
- відсутність доступу до ресурсів, котрі могли б допомогти потерпілій особі покинути кривдника. Для прикладу, соціальні виплати, робота, житло тощо.

3. Психологічні фактори:

- віктимна поведінка окремих членів сім'ї, коли людина не усвідомлює своєї ролі в циклі насильства або ж не намагається його припинити;

- низька психологічна культура та нездатність до ефективної комунікації, що призводить до конфліктів/агресивних проявів;

- перенесені в дитинстві психологічні травми або насильницькі моделі поведінки, які відтворюються у дорослому житті та у власній сім'ї.

4. Соціально-педагогічні фактори:

- відсутність у суспільстві чітко сформованих сімейних цінностей та моделей поведінки, заснованих на повазі/партнерстві;

- недостатній рівень освіти у сфері сімейного життя та вирішення конфліктів;

- відсутність державних програм із формування ненасильницької культури спілкування у родині.

5. Правові фактори:

- низька правова обізнаність громадян стосовно власних прав/механізмів захисту від домашнього насильства;

- недостатня ефективність правозастосовних органів у питаннях протидії насильству, таких як, несвоєчасне реагування з їх сторони та відсутність довіри до правоохоронців;

- недостатня кількість правових інструментів для запобігання повторним випадкам насильства.

6. Соціально-медичні фактори:

- алкоголізм/наркоманія, котрі являються однією із основних причин агресивної поведінки в сім'ї;

- психічні розлади/психоемоційна нестабільність, котрі можуть спровокувати жорстоке поводження із членами сім'ї;

- відсутність доступу до психологічної/медичної допомоги для жертв насильства та осіб, схильних до насильницької поведінки.

Зазначені вище фактори, як правило, можуть взаємодіяти між собою, створюючи сприятливе середовище для виникнення/поширення домашнього насильства. Для ефективної боротьби з цією проблемою необхідний комплексний підхід, який включає правові, соціальні/освітні, економічні заходи.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У межах проведеного дослідження встановлено, що домашнє насильство є складним і багатофакторним явищем, яке потребує міждисциплінарного аналізу, зокрема з позицій кримінології. Автором на основі узагальнення наукових джерел, статистичних даних та практики протидії домашньому насильству сформовано узагальнені кримінологічні портрети кривдника та потерпілої особи.

Кривдник найчастіше характеризується агресивною поведінкою, схильністю до домінування, низьким рівнем емоційного контролю, наявністю негативного життєвого досвіду в сім'ї або травматичних обставин соціалізації. Натомість потерпіла особа, як правило, демонструє психологічну залежність, соціальну вразливість, відчуття безпорадності та, часто, обмежені ресурси для самозахисту.

Значну роль у виникненні та підтриманні домашнього насильства відіграють соціально-економічні, психологічні, культурні та правові чинники, а також війна, яка загострює стресову поведінку в суспільстві та сприяє поширенню насильства в родинному середовищі.

Розуміння типових ознак кривдника та потерпілої особи дозволяє не лише точніше ідентифікувати ризики на етапі профілактики, але й розробляти більш ефективні механізми втручання, підтримки та ресоціалізації.

У подальших наукових розвідках доцільним виступає поглиблене дослідження типології кривдників залежно від мотивів, форм поведінки та рівня суспільної небезпеки, а також вивчення трансформацій портрету потерпілої особи в умовах воєнного стану. Окрему увагу варто приділити гендерним аспектам, а також розробці кримінологічно обґрунтованих індикаторів для раннього виявлення домашнього насильства в сім'ях військовослужбовців, ВПО та інших вразливих категорій населення. Не менш перспективним напрямом є аналіз ефективності існуючих заходів впливу на кривдників з урахуванням їхньої психологічної та поведінкової характеристики.

Література

1. Мельник Т.М. Домашнє насильство крізь призму національного та міжнародного законодавства. *Галицькі студії: Юридичні науки*. 2024. № 7–8. С. 37–42. URL: <https://journals.gi.ternopil.ua/index.php/law/article/view/76/69>
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018, № 5, ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 25–26, ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Дмитрашук О. С. Кримінологічна характеристика особи, яка вчиняє домашнє насильство. *Юридична наука*. 2022. № 2 (104). С. 19–25.
5. Змисла М. Домашнє насильство крізь призму війни. *Українська правда : Життя*, 2022. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2022/11/29/251536/>
6. Гришко Ю.Ю. Криміналістична характеристика особи злочинця в кримінальних провадженнях про домашнє насильство. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*, 2020. С. 157–158.
7. Іщенко Т. В. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики домашнього насильства. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 3 (112). С. 65–71.
8. Пахомов В., Безвін О. Домашнє насильство в Україні та за кордоном. *Молодий вчений*. 2020. № 3 (79). С. 295–298. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-3-79-62>
9. Методичний посібник для фахівців, які впроваджують типову програму для кривдників: теоретична частина. Київ, 2020. 316 с. URL: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/471033>
10. Авраменко С.М., Мельник А.Р. Портрет жертви домашнього насильства та його особливості в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету, Серія Право*. 2024. Вип. 81, частина 2. С. 244–249. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/03/40-3.pdf>
11. Буклів Л.Г. Портрет потенційної жертви домашнього насильства. *Філософсько-світоглядний вимір сучасності: міжгалузеві диспути: матер. Міжнар. наук.-практ. конф.*, 17–18 листопада 2022 р. / відп. ред. О.В. Черемісін. Івано-Франківськ, 2023. С. 11–14.

References

1. Melnyk, T.M. (2024). Domashnie nasylstvo kriz pryzmu natsionalnoho ta mizhnarodnoho zakonodavstva [Domestic violence through the prism of national and international legislation]. *Halytski studii: Yurydychni nauky – Halych Studies: Legal Sciences*, 7–8, 37–42. Retrieved from: <https://journals.gi.ternopil.ua/index.php/law/article/view/76/69> [in Ukrainian].
2. Verkhovna Rada of Ukraine (2017). Pro zapobihannya ta protydiyu domashn'omu nasy'l'stvu: Zakon Ukrayiny vid 7 hrudnya 2017 roku № 2229-VIII [On preventing and combating domestic violence: Law of Ukraine dated December 7, 2017 No. 2229-VIII]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR)*, 2018, No. 5, Art. 35. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> [in Ukrainian].
3. Kryminal'nyy kodeks Ukrayiny vid 05.04.2001 № 2341-III [Criminal Code of Ukraine of April 5, 2001. No 2341-III]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny (VVR)*, 2001, No. 25–26, Art. 131. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].
4. Dmytrashchuk, O.S. (2022). Kryminolohichna kharakterystyka osoby, yaka vchynyaye domashnye nasy'l'stvo [Criminological characteristics of a person who commits domestic violence]. *Yurydychna nauka – Legal Science*, 2 (104), 19–25 [in Ukrainian].
5. Zmysla, M. (2022). Domashnye nasy'l'stvo kriz' pryzmu viyny [Domestic violence through the prism of war]. *Ukrayins'ka pravda: Zhyttya – Ukrainian Pravda: Life*. Retrieved from: <https://life.pravda.com.ua/columns/2022/11/29/251536/> [in Ukrainian].
6. Hryshko, Yu.Yu. (2020). Kryminalistychna kharakterystyka osoby zlochyntsy v kryminal'nykh provadzhenniakh pro domashnye nasy'l'stvo [Criminalistic characteristics of the offender's personality in criminal proceedings on domestic violence]. *Aktual'ni pytannya kryminalistyky ta sudovoyi ekspertyzy – Current issues of criminalistics and forensic examination: Proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical conference*, P. 157–158. [in Ukrainian].
7. Ishchenko, T.V. (2019). Osoba zlochyntsy yak element kryminalistychnoyi kharakterystyky domashn'oho nasy'l'stva [Offender's personality as an element of the criminalistic characteristics of domestic violence]. *Naukovyy visnyk Natsional'noyi akademiyi vnutrishnikh sprav – Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs*, 3 (112), 65–71. [in Ukrainian].
8. Pakhomov, V., & Bezvin, O. (2020). Domashnye nasy'l'stvo v Ukrayini ta za kordonom [Domestic violence in Ukraine and abroad]. *Molodyy vchenyy – Young Scientist*, 3 (79), 295–298. Retrieved from: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-3-79-62> [in Ukrainian].
9. Metodychnyy posibnyk dlya fakhivtsiv, yaki vprovadzhuut' typovu prohramu dlya kryvdnykiv: teoretychna chastyna [Methodical manual for specialists implementing the standard program for offenders: Theoretical part]. (2020). Kyiv. 316 p. Retrieved from: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/471033> [in Ukrainian].

10. Avramenko, S.M., & Melnyk, A.R. (2024). Portret zhertvy domashn'oho nasyt'stva ta yoho osoblyvosti v umovakh voiennoho stanu [Portrait of a domestic violence victim and its features under martial law]. *Naukovyy visnyk Uzhhorod's'koho natsional'noho universytetu. Seriya Pravo – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Law Series*, Issue 81, Part 2, P. 244–249. Retrieved from: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/03/40-3.pdf> [in Ukrainian].

11. Bukliv, L.H. (2023). Portret potentsiynoyi zhertvy domashn'oho nasyt'stva [Portrait of a potential victim of domestic violence]. In: Cheremisin O.V. (Ed.). *Filosofs'ko-svitohlyadnyy vymir suchasnosti: mizhhaluzevi disputy: Materialy mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi, 17–18 lystopada 2022 r. – Philosophical and worldview dimension of modernity: Interdisciplinary discussions: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference, November 17–18, 2022. Ivano-Frankivsk*, pp. 11–14. [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 25.06.2025

Дата прийняття статті: 18.07.2025

Опубліковано: 23.09.2025